

Гончаров Віктор Володимирович
Сумський національний аграрний університет,
м. Суми

ЗЕМЕЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ЩОДО РОЗВИТКУ ПОДІЛУ ЗЕМЕЛЬ ЗА ЇХ КАТЕГОРІЯМИ

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню проблем класифікації земель за цільовим призначенням, актуальність якого обумовлюється незавершеністю і недосконалістю чинної нормативно-правової бази земельних відносин в Україні на сучасному етапі земельної реформи.*

***Ключові слова:** категорія земель, цільове призначення, земельний фонд, охорона земель.*

***Abstract.** The article is devoted to the problems of land classification for the intended purpose, the relevance of which is caused by the incompleteness and imperfection of the existing legal framework of land relations in Ukraine at the present stage of land reform.*

***Keywords:** land category, purpose, land fund, land protection.*

Держава встановлюючи цільове призначення земель забезпечує особливу охорону земель як основного національного багатства, реалізуючи, таким чином, положення статті 14 Конституції України.

За період незалежності України законодавчо визначений порядок встановлення та зміни цільового призначення декілька разів зазнавав змін. Проте незмінним залишається підхід, коли встановлення та зміна цільового призначення земельних ділянок відбувається на підставі документації із землеустрою (зокрема проектів відведення земельних ділянок), яка підлягає затвердженню відповідними органами державної влади або місцевого самоврядування [1].

Підставою для визначення цільового призначення земельної ділянки є її належність до відповідної категорії земель. Статтею 18 Земельного кодексу України передбачено поділ земельного фонду країни на категорії де

зазначено, що до земель України належать усі землі в межах її території, в тому числі острови та землі, зайняті водними об'єктами, які за основним цільовим призначенням поділяються на категорії. Тобто, кожна земельна ділянка належить до певної категорії земель. Категорії земель України мають особливий правовий режим, встановлений як нормами Земельного кодексу України, так і іншими земельно-правовими актами.

Перелік категорій земель України визначений у статті 19 Земельного кодексу України. Відповідно до цієї статті землі України за основним цільовим призначенням поділяються на такі категорії: а) землі сільськогосподарського призначення; б) землі житлової та громадської забудови; в) землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення; г) землі оздоровчого призначення; ґ) землі рекреаційного призначення; д) землі історико-культурного призначення; е) землі лісового фонду; є) землі водного фонду; ж) землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Поділ земель на категорії за цільовим призначенням є фундаментальним положенням земельного законодавства України. Саме виходячи із такого поділу побудована структура земельного законодавства.

У порівнянні з раніше чинним земельним законодавством у складі земель України сталися суттєві зміни. Так, замість земель населених пунктів, які раніше визнавалися законом як самостійна категорія земель, запроваджено нову категорію земель – землі житлової та громадської забудови. Землі оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного призначення визнано Земельним кодексом самостійними категоріями земель. Землі запасу як самостійну категорію земель анульовано. Але згідно частини 2 статті 19 Земельного кодексу України до складу кожної категорії земель можуть входити землі запасу. Це стосується тільки тих земельних ділянок, які не надані у власність або користування громадян чи юридичних осіб.

Кожна з категорій земель являє собою узагальнене цільове призначення земельних ділянок, що входять до цієї чи іншої категорії. Однак земельні

ділянки, віднесені до однієї категорії земель, також використовуються за різним цільовим призначенням. Так, земельні ділянки сільськогосподарського призначення можуть використовуватись як для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, так і для задоволення особистих потреб громадян у сільськогосподарській продукції. Своєю чергою, земельні ділянки, що надаються громадянам для задоволення особистих потреб у сільськогосподарській продукції, можуть використовуватись, приміром, для садівництва, ведення особистого підсобного (особистого селянського) господарства, для городництва, сінокосіння і випасання худоби.

Наразі види цільового призначення земель визначаються з урахуванням Класифікації видів цільового призначення земель, затвердженої Наказом Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. № 548, що зареєстровано у Міністерстві юстиції України 1 листопада 2010 р. за №1011/18306 [2].

Певним недоліком сучасного поділу земель на категорії можна вважати його “розімкненість”, що обумовлена назвою останньої, дев'ятої категорії земель – “землі промисловості, транспорту... та іншого призначення”. Таке формулювання, на практиці, дає широке поле для “творчості” органів державної влади та місцевого самоврядування при прийнятті рішень щодо встановлення та зміни цільового призначення земельних ділянок. При цьому, некоректно сформульоване цільове призначення ділянки, в результаті унеможлиблює ефективний державний контроль за використанням та охороною земель, адже віднайти у чинній нормативно-правовій базі нормативи раціонального землекористування, що відповідають “екзотичному” цільовому призначення, як правило, дуже складно або взагалі неможливо [3].

До основних недоліків існуючого поділу земель на категорії за основним цільовим призначенням можна віднести:

- не врахування багатофункціональності господарського використання земель для сільськогосподарських, рекреаційних та природно - охоронних цілей;

- накладання категорій одна на одну в національних природних парках, землекористування яких належить до земель категорії природно - заповідного фонду, де функціонують інші категорії земель.

Існуючий поділ земель за їх категоріями як основним цільовим призначенням у процесі еволюційного розвитку сформувався відповідно до економічних, соціальних та екологічних інтересів суспільства і громадянина, однак потребує вдосконалення, оскільки об'єктивно знижує ефективність управління земельними ресурсами і землекористуванням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Довідник із землеустрою / за ред. Л. Я. Ноаковського. – 4-те Д 58 вид., перероб. і доп. – К.: Аграр. наука, 2015. – 492с.

2. Наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 № 548 Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель [Ел. ресурс]. - Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1011-10>.

3. Кулініч П., Цільове призначення та цільове використання земель за новим земельним кодексом України // Юридичний журнал. – 2002. - № 3. – С.6.